

Тема 4. Формування теоретико-методичних та організаційних засад олімпійської освіти у світовому контексті

Мета: ознайомитися з метою, завданнями та функціями олімпійської освіти, розглянути особливості впровадження олімпійської освіти в зарубіжних країнах.

План

1. Мета і завдання олімпійської освіти очима закордонних науковців.
2. Організація впровадження олімпійської освіти в зарубіжних країнах.

Ключові терміни та поняття: *олімпізм, олімпійська освіта, олімпійське виховання, олімпійська педагогіка.*

1. Мета і завдання олімпійської освіти очима закордонних науковців

Олімпійська освіта – багаторівневий спеціально організований педагогічний процес формування гармонійно розвиненої особистості через засвоєння знань, набуття умінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб і ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму та є складовою частиною загальної освіти.

Аналіз науково-методичної літератури переконує, що існує безліч визначень мети та завдань олімпійської освіти або олімпійського виховання.

За концепцією Кубертена, олімпійське виховання полягає передусім у подоланні розриву між фізичним і духовним розвитком людини та потребує поєднання фізичного виховання з інтелектуальним і моральним.

Хуан Антоніо Самаранч відмічав: «Усі люди володіють культурною спадщиною, цінності якої близькі до таких понять, як рівність, солідарність, братерство. Олімпійська освіта закладає основу цих цінностей і визначає місце спорту в гармонійному розвитку людини через зміцнення миру та збереження людської гідності».

Учені В. Родиченко та В. Столяров обстоюють думку про те, що головне завдання (якщо поняття «олімпійська освіта» розглядати у широкому розумінні, в якому воно здебільшого вживається у педагогіці) полягає у тому, щоб усі учасники олімпійського руху не тільки знали і правильно розуміли ідеали й цінності олімпізму, а й прагнули у своїй реальній поведінці орієнтуватися на них, спрямовуючи свої зусилля на втілення їх у життя.

Їхню думку поділяє В. Сергєєв, який відмічає, що кінцевою метою і результатом реалізації олімпійської освіти є людина, яка мислить і діє відповідно до принципів Олімпійської хартії та гуманістичних норм взаємовідносин між людьми, що культивуються олімпізмом.

На думку О. Групе, олімпійська освіта як «особлива спортивна освіта» орієнтована на вивчення можливостей людини, навчання чеснот,

солідарності та товаришкості.

М. Булатова вважає метою олімпійського виховання створення умов для формування у дітей і підлітків комплексу якостей, поглядів, переконань, що забезпечують усебічний гармонійний розвиток особистості у рамках виховної системи «Олімпійська педагогіка».

Л. Кулікова вбачає мету олімпійської освіти у формуванні в учнів принципів шляхетної поведінки, прагнення до гармонійного розвитку фізичних і духовних здібностей.

В. Столяров визначає метою педагогічної діяльності в межах олімпійської освіти гуманістичний вплив на особистість специфічними засобами, обумовленими природою цього руху, його зв'язком зі спортом.

Білоруський науковець Є. Кулінкович вважає метою олімпійської освіти сприяння всебічному гармонійному розвитку особистості через засвоєння та закріплення у спортивній діяльності принципів та ідеалів олімпізму.

Головна мета олімпійської освіти, на думку молдавських учених В. Манолакі та А. Будевича, полягає в гармонійному розвитку особистості та вихованні молоді на принципах соціальної відповідальності та розуміння міжкультурних цінностей.

Литовський науковець Е. Пуйшиєне стверджує, що олімпійська освіта покликана виховувати гармонійну людину, сприяти створенню мирної громадськості, яка піклується, забезпечує та охороняє достоїнства особистості.

На думку О. Ісаєва, головна мета олімпійського виховання полягає у створенні умов для формування у дітей і підлітків цілісного комплексу соціально-ціннісних якостей, поглядів, переконань, що забезпечують їхній усебічний гармонійний розвиток.

Відтак більшість науковців мають, по суті, однакову точку зору з визначення мети олімпійської освіти та сходяться на тому, що *кінцевою метою і результатом реалізації олімпійської освіти є формування особистості, яка у своїх діях і думках під час фізкультурно-спортивної діяльності й у повсякденному житті керується загальнолюдськими гуманістичними нормами поведінки, що культивуються олімпізмом та принципами Олімпійської хартії.*

Визначаючи завдання олімпійської освіти, науковці *В. Родиченко та В. Столяров* акцентують увагу на тому, що ця соціально-педагогічна діяльність покликана формувати й удосконалювати в молоді певну, пов'язану зі спортом, гуманістичну систему знань, здібностей, інтересів, потреб тощо.

Президент Олімпійської академії України М. Булатова визначає такі основні завдання у процесі педагогічної діяльності в межах олімпійської освіти:

- ❖ формування світогляду, основу якого становлять патріотизм, моральність, законослухняність, здоровий спосіб життя;
- ❖ формування позитивних мотивацій до навчання і праці, творчого ставлення до своїх обов'язків;
- ❖ гармонійний розвиток з урахуванням індивідуальних можливостей і

ВИМОГ ШКОЛИ;

- ❖ підвищення ролі олімпійського виховання в повсякденному житті.

Серед основних завдань олімпійської освіти В. Столяров виділяє певну систему, яка передбачає формування й удосконалення в дітей і молоді:

- ❖ знань;

- ❖ мотивацій (інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, установок тощо);

- ❖ здібностей, умінь і навичок, які проявляються в певній діяльності (поведінці).

При цьому головним завданням він вважає формування реальної поведінки, способу (стилю) життя, що відповідає цим ідеалам і цінностям.

Л. Лубишева виокремлює як основні завдання педагогічної діяльності в межах олімпійської освіти формування і розвиток олімпійської культури особистості через:

- ❖ формування знань у галузі олімпізму, Олімпійських ігор;

- ❖ виховання в душі олімпізму та на принципах Фейр Плей;

- ❖ залучення дітей до активних занять спортом.

Г. Алексеєнко та В. Морозов разом із завданням сприяння фізичному розвитку у процесі олімпійської освіти визначають і сприяння моральному й естетичному вихованню школярів через олімпійські ідеали, орієнтовані на всебічний гармонійний розвиток особистості.

Завдання олімпійської освіти, на думку Г. Петльованого, полягає у формуванні правильної, глибокої та повної системи знань про олімпізм.

Отже, освіта – це процес розвитку та саморозвитку особистості, пов'язаний з оволодінням соціально значущим досвідом людства, що втілений у знання, вміння, творчу діяльність та емоційно-ціннісне ставлення до світу; необхідна умова діяльності особистості та суспільства щодо збереження й розвитку матеріальної та духовної культури.

2. Організація впровадження олімпійської освіти в зарубіжних країнах

Олімпійська освіта як важлива складова фізичного виховання наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. набуває глобального характеру: у низці країн програми з олімпійської освіти активно впроваджуються у діяльність освітніх закладів.

Кінець 80-х – початок 90-х рр. минулого століття відзначився активізацією діяльності фахівців багатьох країн щодо формування національних систем олімпійської освіти та розробки її науково-методичного забезпечення.

Програми олімпійської освіти спрямовувалися на залучення учнівської молоді до активного способу життя та поширення гуманістичних ідеалів олімпізму, пропаганду олімпійського руху.

Питаннями впровадження олімпійської освіти в *Англії* опікується спеціальний комітет, що діє під патронатом НОК Англії. До його компетенції належить проведення щорічних конференцій з актуальних питань

олімпійської освіти, семінарів для різних за фахом учителів, створення навчально-методичної літератури, проведення конкурсів малюнків, поетичних творів, фотографій, кращі роботи яких експонуються в музеях та галереях країни.

В *Аргентині* олімпійською освітою опікується Аргентинська олімпійська академія, основною формою діяльності якої є проведення роз'яснювальної роботи (лекцій, семінарів) зі студентами університетів, учнями шкіл, членами клубів. Підготовка лекторів здійснюється на щорічних сесіях Академії.

Особливість *канадської моделі* полягає в тому, що роль органу олімпійської освіти виконує Канадська олімпійська асоціація. Близько 20 % її річного бюджету спрямовується на розвиток олімпійської освіти, що користується підтримкою всіх офіційних організацій країни.

Сполучені Штати Америки мають спеціальні державні програми олімпійської освіти для атлетів та учнів шкіл. Особлива увага освітньої роботи спрямована на популяризацію принципів Фейр Плей. Ефективною формою роботи є демонстрація фільмів, відеокліпів та кінороликів з олімпійської тематики. Партнером у пропаганді олімпійського руху та його ідеалів є американська поліція.

Модель олімпійської освіти у *Німеччині* базується на діяльності Національної олімпійської академії, пріоритетним напрямом якої є поширення олімпійських ідеалів і цінностей на основі моніторингу мотивацій дітей та молоді.

Особливість моделі олімпійської освіти *Польщі* полягає в популяризації принципів Фейр Плей як складової частини олімпійської філософії. Експериментальна програма з олімпійської освіти, що була впроваджена в освітній процес, довела, що «методи, які називають найбільш ефективними у процесі морального розвитку, базуються на досвіді вирішення індивідуальних і групових проблем у контексті фізичного виховання». У поширенні олімпійських ідеалів і цінностей польські фахівці значну роль відводять *Музею історії туризму, спорту та олімпізму Польщі*.

Необхідно відмітити, що у цих країнах діє громадська модель організації олімпійської освіти, оскільки нею опікуються такі громадські організації, як національні олімпійські комітети, їхні комісії з олімпійської освіти або національні олімпійські академії.

? Питання для самоконтролю

1. Окресліть мету олімпійської освіти.
2. Сформулюйте основні завдання олімпійської освіти.
3. Розкрийте сутність поняття «олімпійська освіта». У чому проявляється її глобальний характер?
4. Поясніть особливості впровадження олімпійської освіти в зарубіжних країнах.
5. Охарактеризуйте моделі й державні програми олімпійської освіти в зарубіжних країнах.

Тести

1. *За концепцією Кубертена олімпійське виховання полягає у:*

- А) подоланні розриву між фізичним і духовним розвитком людини та потребує поєднання фізичного виховання з інтелектуальним і моральним;
- Б) реалізації олімпійської освіти, яка ґрунтується на принципах Олімпійської хартії та гуманістичних норм взаємовідносин між людьми, що культивуються олімпізмом;
- В) у тому, щоб усі учасники олімпійського руху не тільки знали і правильно розуміли ідеали й цінності олімпізму, а й прагнули у своїй реальній поведінці орієнтуватися на них, спрямовуючи свої зусилля на втілення їх у життя.

2. *На думку О. Ісаєва, головна мета олімпійського виховання полягає у:*

- А) створенні умов для формування у дітей і підлітків цілісного комплексу соціально-ціннісних якостей, поглядів, переконань, що забезпечують їхній усебічний гармонійний розвиток;
- Б) формуванні в учнів принципів шляхетної поведінки, прагнення до гармонійного розвитку фізичних і духовних здібностей;
- В) гармонійному розвитку особистості та вихованні молоді на принципах соціальної відповідальності та розуміння міжкультурних цінностей.

3. *Серед основних завдань олімпійської освіти В. Столяров виділяє певну систему, яка передбачає формування та вдосконалення у дітей і молоді:*

- А) знань, мотивацій (інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, установок тощо);
- Б) здібностей, умінь і навичок, які проявляються в певній діяльності (поведінці);
- В) формування реальної поведінки, способу (стилю) життя, що відповідає цим ідеалам і цінностям;
- Г) усі відповіді правильні.

4. *На думку О. Групе, олімпійська освіта як «особлива спортивна освіта» орієнтована на:*

- А) вивчення можливостей людини, навчання чеснот, солідарності та товариськості;
- Б) формування в молоді принципів шляхетної поведінки, прагнення до гармонійного розвитку фізичних і духовних здібностей;
- В) те, щоб усі учасники олімпійського руху не тільки знали та правильно розуміли ідеали й цінності олімпізму, а й прагнули у своїй реальній поведінці орієнтуватись на них, спрямовуючи свої зусилля на втілення їх у життя.

5. *Які міжнародні організації сприяють розвитку олімпійської освіти в Аргентині?*

- А) Аргентинська олімпійська академія;
- Б) спеціальні державні програми олімпійської освіти;

В) популяризація принципів Фейр Плей.